
De “LPW-krant”

Een krant die slechts af en toe verschijnt ~ Jaargang 9 nr. 1 ~1 februari 2008
Opgesteld om belangrijke en belangeloze berichten van en over de Limburgse Plantenwerkgroep te melden

Samenstelling: Marleen Massonnet

Likona-contactdag

Ook de plantenwerkgroep had zijn eigen stekje tijdens de Likona-contactdag in de universiteitsgebouwen te Diepenbeek. En de agenda was goed gevuld. Ilse Plessers gaf een toelichting over de flora in de bosreservaten in Voeren.

Koen Vandekerckhove en Josse Gielen, beiden gepassioneerd door mossen vertelden over de werking van Bryolim in 2007. Verder werd een oproep gelanceerd voor medewerking met het veenmossenproject dat dit jaar van start gaat (zie verder).

Onze “nieuwe” voorzitter –Bert Berten- gaf een overzicht over de resultaten van de werking van de LPW in 2007 en vermeldde hierbij de bijzondere vondsten zoals Lathyruswikke, Vroeg barbarakruid, Grote watereppe, Gaffelsilene en Slijkgroen. Ook werd het weekend en werkingsprogramma voor volgend jaar kort aangehaald.

Als afsluiter vertelde Gabriël Erens over zijn vondst van Spits havikskruid op verschillende locaties in Voeren. Dit schijnbaar tweelingsbroertje van Muizenootje is er toch van te onderscheiden door het ontbreken van een viltige bladonderzijde en een mindere beharing. Ook heeft het Spits havikskruid meestal meerdere hoofdjes, terwijl Muizenootje er altijd maar één heeft.

Grote kuis

Een nieuw werkjaar vraagt om een ‘grote kuis’. We gaan proberen om de twee maanden een nieuwsbrief uit te brengen. Ook wordt de adressenlijst van de Limburgse plantenwerkgroep geactualiseerd. Personen die de nieuwsbrief nog steeds per post ontvangen maar intussen over e-mail beschikken mogen hun e-mailadres doorgeven aan Rita Declercq (rita.declercq@pandora.be).

Weekend Duitse Eifel 10 – 12 mei 2008

Dit jaar trekken we tijdens het Pinksterweekend met de plantenwerkgroep naar de Duitse Eifel. We vertrekken zaterdag 10 mei (het juiste uur wordt later afgesproken) en komen 's avonds aan in Blankenheim. We worden verwacht in het Hotel Finkenberg en krijgen er avondeten. Maandagmorgen gaan we weer richting huiswaarts en krijgen we een lunchpakket mee.

Er zijn 10 kamers gereserveerd voor 20 personen. De kostprijs bedraagt 104 euro voor 2 overnachtingen en maaltijden. Inschrijven kan bij Bert Berten (GSM: 0476 40 34 51 of tel: 011 22 40 32). Er dient een voorschot betaald te worden. De betalingen gebeuren liefst zo snel mogelijk door overschrijving op het rekeningnummer van de plantenwerkgroep 035-3374625-36.

Personen die interessante plekjes kennen in de regio mogen dat aan Bert doorgeven.

Bryolim - Veenmossenproject

Veenmossen spreken velen tot de verbeelding. Vermoedelijk heeft dit te maken met de ontoegankelijkheid van de biotopen waarin ze voorkomen, namelijk moerassen, natte heiden, hoog- en laagveengebieden, moerassige broekbossen en natte, schrale graslanden. Vooral venen en moerassen waren oorden waar de mensen in vroegere tijden niets verloren hadden en die dan ook exclusief behoorden tot het rijk van allerlei mythische en denkbeeldige figuren en fenomenen.

De aard van de omgeving is er misschien mede oorzaak van dat veel botanici en bryologen (onderzoekers van mossen) veenmossen nog steeds links laten liggen en ze als een zeer moeilijke groep binnen de afdeling der bryophyta (bladmossen) beschouwen. Ongetwijfeld is dat ook de reden dat er weinig of geen goede verspreidingsgegevens voorhanden zijn (afgezien van de kartering die in de periode 1984-1993 door Herman Vannerom werd uitgevoerd en van een eventueel nog uit te voeren revisie van het herbariummateriaal in de nationale plantentuin te Meise).

Vermits het belang van de biotopen waarin veenmossen voorkomen, het feit dat deze gebieden in een Europese context als ernstig bedreigd worden beschouwd, en goede verspreidingsgegevens quasi niet voorhanden zijn, is het meer dan gewenst dat een systematische inventarisatie doorgevoerd wordt. Een dergelijke kartering zal gedurende de eerstvolgende jaren door BryoLim, de Limburgse mossenwerkgroep worden opgezet. Zicht krijgen op de toestand van de Limburgse veenmossen zal eveneens belangrijk zijn voor zowel terreinbeheerders, alsook voor toekomstige generaties; het gaat immers bijna altijd om zeer belangrijke bio-indicatoren.

De slaagkans van een dergelijk systematisch onderzoek is evenredig met het aantal mensen die zich zal willen engageren om mee te werken.

In eerste instantie komt het er op aan de vindplaatsen goed in kaart te brengen. Daarvoor is het wenselijk en nodig dat de mensen die mee willen werken zich vertrouwd maken met de biotopen waarin veenmossen kunnen voorkomen en zij eveneens een aantal soorten in het veld kunnen herkennen. Dat is voor iedereen zeker een haalbare kaart is. **Bryolim** organiseert een aantal speciale veenmossenexcursies verspreid over de provincie, zodat iedereen die zich geroepen voelt om aan het project mee te werken, uitgebreid kan kennis maken met deze toch wel bijzondere mossen.

Deze excursies gaan door op de volgende plaatsen en data :

- 17 februari 2008 : Midden-Limburg
samenkomst om 9.00 uur op de carpoolparking (E39) te Houthalen
- 2 maart 2008 : Noord-Limburg
samenkomst om 9.00 uur aan de schapenstal van 't Plat te Overpelt
- 9 maart 2008 : Oost-Limburg
samenkomst om 9.00 uur aan het gemeentehuis van Maasmechelen

Personen die graag willen meewerken, maar op geen van de aangegeven data kunnen aanwezig zijn, gelieve contact op te nemen met :

Koen Vandekerckhove : 0478 886 402 of via e-mail : kvdk@skynet.be

Josse Gielen : 0485 555 828 of via e-mail : josse.gielen@telenet.be

Monitoring 2007

Op de Likona-contactdag van 2007 werd in de werkvergadering van de LPW een voordracht gegeven over de monitoring van planten en vegetaties. Monitoring of het opvolgen van vegetaties in de tijd levert nuttige informatie aan de beheerder van het perceel en is bovendien leerrijk voor de inventariseerder omdat je op een zeer beperkte oppervlakte (een proefvlak van bijvoorbeeld 3m x 3m) alle plantensoorten – ook de niet bloeiende – noteert.

Hieruit zijn vorig seizoen 2 excursies gevolgd, waarbij we in het veld vegetatieopnames in proefvlakken hebben gedaan. Op zondag 17 juni 2007 bezochten we het perceel met Kleine valeriaan te Kolberg (Vijvergebied Midden-Limburg) waar we 1 proefvlak aanlegden en opnamen. Een week later werden twee bestaande proefvlakken opgenomen op een akkerreservaat in de Abeekvallei in Grote Brogel. Hieronder een verslag van deze excursies en een bespreking van de aangetroffen vegetaties:

In het perceel met Kleine Valeriaan te Kolberg werd eerst gezocht naar deze uiterst gevoelige soort, die hier haar één van haar laatste Limburgse groeiplaatsen kent. Opvolging van de vegetatie is hier dan ook bijna een must zodat het beheer correct kan worden afgestemd in functie van het behoud van Kleine valeriaan.

Het perceel bleek geheel te worden ingenomen door Riet met hiertussen vooral plantensoorten van dotterbloemhooiland. Na enig zoekwerk werden nabij een smal grachtje doorheen het perceel de kenmerkende ronde blaadjes gevonden die op de uitlopers van Kleine valeriaan groeien. Om de opname zo homogeen mogelijk te maken werd gekozen om een langwerpige proefvlak af te bakenen, gelegen in een strook van 1m breed op het grachtje over 9m in de lengte.

Omdat we bij het bewonderen van de Kleine valeriaan de vegetatie er rond enigszins hadden platgetreden, werd besloten om het proefvlak net langs de standplaats van deze soort te leggen. Eén hoekpunt werd afgebakend door het aanbrengen van een ijzeren buisje dat volledig in de grond werd geklopt zodat het voor latere opnames via een metaaldetector kan worden teruggezocht. Een bovengronds paaltje zou hinderlijk zijn bij het maaien van het perceel en om die reden werd ook op de andere drie hoekpunten slecht een bamboestokje in de grond gestoken, dat na de opname weer werd verwijderd. De locatie van het ijzeren staafje werd ingemeten ten opzichte van een vast referentiepunt (in dit geval een hoek van het perceel) en de nodige gegevens werden genoteerd zodat bij een toekomstige opname precies hetzelfde proefvlak kan worden teruggevonden en opgenomen.

Binnen het proefvlak werden alle aanwezige plantensoorten genoteerd en werd per soort de bedekking (mate van voorkomen) genoteerd. Het proefvlak bleek zeer soortenrijk te zijn, hetgeen echter meer was toe te schrijven aan het voorkomen van kleine gradiënten (nat – minder nat) dan aan een zeer goede ontwikkeling van de vegetatie. Op de 9m² werden 37 plantentaxa genoteerd, dewelke tot verschillende vegetatietypen kunnen worden gerekend.

Soorten die thuishoren in Dotterbloemhooiland zijn Echte koekoeksbloem, Tweerijige zegge, Pinksterbloem, Wilde bertram, Moerasrolklaver, Veldrus, Kale jonker, Vogelwikke, Scherpe boterbloem, Gewone brunel, Gestreepte witbol, Kruipend zenegroen, Beemdlangbloem, Dotterbloem en Gewoon reukgras. Deze soorten staan op natte, matig voedselrijke standplaats die in de zomer echter oppervlakkig uitdroogt en in de opname concentreren deze soorten zich min of meer op de in de hoger gelegen buitenranden van de gracht.

Soorten van Kleine zeggenvegetaties zaten eveneens in de opname (Gewone waternavel, Wateraardbei, Moerasstruisgras, Zwarte zegge, Ruw walstro en Snavelzegge). Deze soorten moeten het hebben van een gemiddeld voedselarmere, venige standplaats. Het venige substraat is er omdat op de standplaatsen van deze soorten het water jaarrond tot (quasi) op het maaiveld aanwezig is, en deze soorten zijn dan ook meer centraal in de opname te vinden, in het grachtje zelf. Een typische verruiger op deze plaats is Hennegrass, die niet bloeide en daarom eerst niet werd opgemerkt maar daarna wel talrijk aanwezig bleek te zijn.

Andere typische moerassoorten die in de opname voorkwamen zijn Holpijp, Moerasvergeetmij-nietje en Riet. Deze laatste soort haalde de hoogste bedekking (+/- 60%). De andere hoofdbedekkers waren behalve Veldrus ook allemaal grassen: Hennegrass, Rood zwenkgras, Ruw beemdgras en Gestreepte witbol. Gewoon haakmos was het enige aanwezige mos in het proefvlak; het haalde een erg hoge bedekking die werd geschat op 90%.

In de Abbeekvallei in Grote broegel bracht Marleen ons naar twee bestaande proefvlakken in als akker beheerde reservaatpercelen in het gebied Nelishofveld. We moesten dus geen proefvlaklocatie meer zoeken en konden dadelijk met de opname beginnen.

Totaal ander vegetatietype dan in Kolberg maar in het eerste proefvlak (25 soorten) werd de vegetatie ook hier door grassen gedomineerd: vooral Grote windhalm was abundant aanwezig, aangevuld met Gestreepte witbol en Straatgras.

Naast windhalm werden in dit proefvlak nog andere akkerplanten genoteerd: Gekroesde melkdistel, Grote ereprijs, Bleke klaproos, Ringelwikke, Grote windhalm, Voederwikke, Slofhak, Zandraket en Gewone reigersbek.

Ook treedplanten als het al genoemde Straatgras, Gewoon varkensgras en Schijfkamille zijn typisch in akkermilieu en kwamen er voor. Een plantje waarvan tamelijk veel sprietten werden gezien is Greppelrus, dewelke ook profiteert van plekjes met aangedrukte grond omdat hierop langer water blijft staan.

Nog een andere groep soorten is kenmerkend voor ruderales standplaats: deze soorten zijn net als de akkerplanten gebonden aan verstoorde grond, maar ze zijn als verruigers te beschouwen die erop wijzen dat de akker niet in intensief gebruik is. Bijvoet, Canadese fijnstraal, Kompassla en ook Klein streepzaad zijn de soorten uit deze groep.

De overige soorten zijn planten van grasland die in zeer lage bedekking voorkomen in het proefvlak: Gewoon struisgras, Gewoon biggenkruid, Veldzuring en Paardenbloem.

Omdat akkergemeenschappen in de regel uitsluitend uit éénjarige planten bestaan, zal de soortensamenstelling gemakkelijker variëren van jaar tot jaar ten opzichte van vegetaties in stabiel milieu. De verhouding tussen de verschillende ecologische plantengroepen zal ons bij een volgende inventarisatie leren of de vegetatie waardevoller (in dit geval: nog meer akkersoorten en/of zeldzamere planten) is geworden of niet.

Zeldzamere soorten die aanpalend in de akkers aanwezig zijn zijn Dreps en Bolderik, maar deze zijn hier geïntroduceerd.

Het tweede proefvlak lag een akker verder en hier konden we echt spreken van een zogenaamde 'nulsituatie': de akker was op wat kiemplanten na onbegroeid maar we maakten toch een opname, zodat we de evolutie van de vegetatie van in het begin kunnen opvolgen. Een goede oefening in plantenherkenning bovendien, maar we slaagden er toch in om zowat alles op naam te brengen. Alle planten (14 soorten) kwamen voor in lage bedekking.

Leukere akkerplantjes die hier al stonden waren Hoenderbeet en Slofhak, en verder kwamen soorten voor van akker- en/of ruderales milieu zoals Gewone reigersbek, Akkerdistel, Speerdistel, Kleine en Zachte ooievaarsbek en Melkdistel spec.

Het lijstje wordt aangevuld met zeer algemene soorten, voornamelijk graslandplanten: Gestreepte witbol, Veldzuring, Engels raaigras, Kruidige boterbloem en ook Braam en Amerikaanse vogelkers. We zijn benieuwd wat hier nog allemaal gaat verschijnen.

Hopelijk kunnen we in één van de volgende jaren deze proefvlakken opnieuw bezoeken, en dan wordt het pas echt interessant want dan kunnen we kijken wat er veranderd is, of er goed beheerd wordt en of het beheer eventueel moet worden aangepast.

Tekst: Pieter Henrickx

LPW excursiekalender 2008

LPW = Limburgse Plantenwerkgroep, NG = natuurgidsen, SAP-clubje = Natuurpunt Hasselt-Zonhoven,

Datum		Onderwerp	Vertrek	Info bij
Ma 14.04.08	LPW	E7 43 4 Riemst: Valmeer	18.30u Kerk van Valmeer	Bert Berten
Ma 21.04.08	LPW	E6 14 -2 Alken	18.30u Kerk van Wijer	Lily Gora
Ma 28.04.08	LPW	F6 14-1 én F6-14-2 Gingelom	18.30u Kerk van Borlo	Bert Berten
Wo 30.04.08	SAP	Fietspad Teut	18.30u Johan Royeaerd (Koningsbergweg 89, Zonhoven)	Johan Royeaerd
Ma 05.05.08	LPW	D7-24-1 en 24-2 Dorne Driepaal	18.30u Kerk van Dorne	Lily Gora
Wo 07.05.08	SAP	Kiewit, Hasselt	18.30u Putvennestraat, Hasselt	Jan Wyers
Ma 12.05.08	LPW	Weekendje	Eifel Blankenheim	
Wo 14.05.08	SAP	Rode vijvers	18.30u Kapel OLV Altijd durende bijstand (Goorstraat-Bolderdal)	Johan Royeaerd
Zo 18.05.08	NG	St-Pietersberg	9.00u Kerk van Kanne	Bert Berten
Ma 19.05.08	LPW	Ham Slibbekken TCHam: Rietorchis	18.30u Kerk van Kwaadmechelen	Luc Vanoppen Luc Roubben
Wo 21.05.08	SAP	Beemden Elsbergweg	18.30u Parochiekerk Termolen (Molenweg, Zonhoven)	Johan Royeaerd
Ma 26.05.08	SAP	Cursus Kruisbloemigen: Bokrijk	18.30u Treinstation Bokrijk	Bert Berten
Wo 28.05.08	SAP	Mangelbeekvallei ism Werkgroep Mangelbeekvallei	18.30u Carpoolparking afrit 29 van de E314 Houthalen- Helchteren	Veerle Cielen
Ma 02.06.08	LPW	Overbroek: Schubzegge, Padderus, Kleine valeriaan, Addertong,	18.30u Parking voetbalveld Gelmen-Gelinden	Lily Gora
Wo 04.06.08	SAP	Kauwbosstraat	18.30u Rond punt Kauwbostraat- Elstrekenweg-Bokrijkse weg	Jan Wyers
Zo 08.06.08	NG	Grassen	Kerk van Scholen	Leo Thomassen
Ma 09.06.08	LPW	Westelijk vijvergebied Bokrijk: waterranonkels	18.30u Treinstation Bokrijk	Bert Berten
Wo 11.06.08	SAP	Teut: natte heide	18.30u Johan Royeaerd (Koningsbergweg 89, Zonhoven)	Luc Vanoppen
Ma 16.06.08	SAP	Cursus Kruisbloemigen: Mijnteril Eisdan	18.30u parking Euroscop Maasmechelen	Lily Gora
Wo 18.06.08	SAP	Nietelbroeken	18.30u Parking het (vroegere) 'Klein Caféke' op het kruispunt van Kruis-, Tichelrij- en Nietelbroekstraat te Diepenbeek	Jos Ramaekers
Ma 23.06.08	LPW	Abeek, knuppelpad	18.30u kerk Reppel	Marleen Massonnet
Wo 25.05.08	SAP	Boerakelaan; natte hooilanden	18.30u Rond punt Kauwbostraat- Elstrekenweg-Bokrijkse weg	Johan Royeaerd
Ma 30.06.08	SAP	Cursus Kruisbloemigen: Schulensmeer	18.30u Kerk van Linkhout, Lummen	P. Hendrickx
Wo 02.07.08	SAP	Fietspad Teut	18.30u Johan Royeaerd (Koningsbergweg 89, Zonhoven)	Johan Royeaerd
Ma 07.07.08	LPW	C6-46-4 MD Kamert	18.30u Kerk van Hechtel	Marc Missoorten
Wo 09.07.08	SAP	Ter Donk	18.30u Waterzuiveringsstation, Katschitsteeg, Zonhoven	Johan Royeaerd
Zo. 13.07.08	LPW	Westelijk Vijvergebied ism ongewervelden	18.30u Treinstation Bokrijk	Lily Gora
Ma 14.07.08	SAP	Cursus Kruisbloemigen: Maasoevers	18.30u Overzet Meeswijk	Bert Berten
Wo 16.07.08	SAP	Sluisbeemden	18.30u Parking Kinapolis Hasselt	Jan Wyers
Ma 21.07.08	LPW	Broekbeemd Wellen: Padderus	18.30u Kerk van Wellen	Lily Gora
Wo 23.07.08	SAP	Terril van Beringen	18.30u Parking oude mijngebouwen (weg Beringen-	Luc Vanoppen

			Leopoldsburg)	
Ma 28.07.08	LPW	D7 21 31 Bron Huttenbeek	18.30u Parking Abdijhoeve Kelchterhoef	Georges Peeters
Wo 30.07.08	SAP	Domein Kiewit	18.30u Putvennestraat, Hasselt	Jan Wyers
Ma 04.08.08	LPW	Diepenbeek: dwergviltkruid	18.30u Sluis van Diepenbeek	
Wo 06.08.08	SAP	Terril Winterslag	18.30u Parking achter nieuwe bioscoopcomplex Winterslag	Luc Vanoppen
Ma 11.08.08	LPW	Maaswinkel: Watergentiaan	18.30u Kerk van Vucht	Bert Berten
Wo 13.08.08	SAP	Tommelen, Hasselt	18.30u Spoorwegstraat, Hasselt	Jan Wyers
Ma 18.08.08	LPW	C7 46-3 Jagersborg	18.30u Kerk van Neerhoven (Neeroeteren)	Lily Gora
Wo 20.08.08	SAP	Terril van Zolder	18.30u Parking ingang terril	Luc Vanoppen
Zo 24.08.08	LPW met FLO WER	D7 25 13 Dilsen (kort bij het Bergerven)	10.00u Kerk van Dilsen	Lily Gora
Ma 25.8.08	LPW	D7 11 32 Peer, Maastrichterheide: Klokjesgentiaan	18.30u kerk Wauberg	Marleen Massonnet
Wo 27.08.08	SAP	Vallei van de Mombeek	18.30u Parking aan de elektriciteitscabine op het kruispunt Sasput- Muntelbeekstraat te St- Lambrechts-Herk	Alida Vanholst
Za 30.08.08	LPW	Achter de Witte Bergen ism gidsen Watersnip	9.30u Katershoeve, Hechtel	Lily Gora
Ma 01.09.08	LPW	D6 17 11 of 13 MD Hoeverheide	18.30u Parking Watersnip (Koersel)	Marc Missoorten
Zo 07.09.08	LPW	Westelijk Vijvergebied Bokrijk Ism werkgroep ongewervelden	18.30u Treinstation Bokrijk	Bert Berten
Ma 08.09.08	LPW	D6 21 14 Tessengerlo	18.30u Kerk van Engsbergen (Tessengerlo)	Lily Gora